

Šimáně, Michal

Úvod

In: Šimáně, Michal. *České menšinové školství v Československé republice : ke každodennosti obecných škol v politickém okrese Ústí nad Labem*. Vydání první
Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 7-8

ISBN 978-80-210-9410-9; ISBN 978-80-210-9411-6 (online ; pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141710>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ÚVOD

Od dob Marie Terezie až do současných dnů tvoří nedílnou a podstatnou součást života dětí žijících na našem území nejenom každodenní radosti a strasti, které toto období dětem přináší, ale i povinnost navštěvovat základní školu. Zatímco dnes se jeví dostupnost základního vzdělání v českém jazyce jako naprosto samozřejmá záležitost, nad kterou se zamyslí jen málokdo, v naší historii se jednalo o citlivou otázku vyvolávající mnoho konfliktů. Požadavek Jana Amose Komenského ze 17. století o vedení vyučování v mateřském jazyce se od vzniku povinné školní docházky v českém prostředí jen těžce prosazoval. Bylo to vlivem mnoha okolností, které byly utvářeny obecným politickým, hospodářským či kulturním vývojem našeho státu. Jednu z kapitol tohoto „zápasu“ o prosazení možnosti vzdělávat české děti v jejich mateřském jazyce tvoří i české menšinové školy v období první Československé republiky.

Ty v této době vznikaly zejména v pohraničních oblastech, kde vedle sebe žili převážně obyvatelé německé a české národnosti, přičemž německé obyvatelstvo to české početně značně převyšovalo. Zatímco v období Rakouska-Uherska úřady k žádostem o zřízení české školy byly nejdnou hluché a mnohé české děti se musely spokojit s výukou v německém jazyce, vznik Československa s sebou přinesl svěží vzduch slibující i nové naděje pro změnu dosavadního stavu.

Právě naplňování těchto nadějí sleduji v této knize. Konkrétněji řečeno, předmětem textu je české menšinové školství v období první Československé republiky. Jedná se přitom o téma, kterému věnuji pozornost již od svého bakalářského studia, kdy jsem se s problematikou menšinového školství setkal poprvé. Mou fascinací tímto tématem lze přitom vysvětlit velmi jednoduše. Mým rodištěm je Ústí nad Labem, tedy jedna z oblastí, ve kterých české menšinové školy vznikaly. Zájem o historii města, ve kterém jsem prožil dětství, společně s mou zvědavostí

a studiem oborů historie a pedagogiky na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity (FF MU) mě nakonec dovedl až k vratům Archivu města Ústí nad Labem AmUL, kde jsem zjistil, že materiály týkající se menšinových škol byly od svého založení do archivu v podstatě nedotčeny. Téma dosud nebylo nikým zpracováno. Předemnou se tak rázem otevřela pomyslná neprozkoumaná země, „kde žijí draci“. Nebylo tedy nic jednoduššího než se dobře vystrojít potřebným vybavením a vydat se na dlouhou, místy strastiplnou, ale v konečném důsledku velmi zajímavou cestu.

Konkrétním cílem publikace je prozkoumat a popsat každodenní život českých obecných menšinových škol v politickém okrese Ústí nad Labem v letech existence první Československé republiky. Při své „výzkumné cestě“ jsem přitom zvolil přístupy makro- a mikrohistorie. České menšinové školy sleduji tedy nejenom v širších celospolečenských souvislostech, ale i na základě poznání každodenního života těchto škol. Vedle těchto méně využívaných přístupů jsem se ovšem dále „vystrojil“ tradičními metodami historického výzkumu a v některých případech i méně tradičním přístupem vizuální historie.

Výsledky mé „cesty“ předkládám v pěti hlavních kapitolách. Po nezbytném teoreticko-metodologickém vymezení problematiky v dalších třech kapitolách zachycuji celospolečenský vývoj v období první republiky, který ovlivňoval každodenní život zkoumaných škol. Zajímám se zejména o výchozí pozice nově ustanoveného státu, důležité pro jeho další vývoj a česko-německé vztahy, které v životě českých škol v pohraničních oblastech hrály jednu z významných rolí. Ve třetí a čtvrté kapitole se soustředím na problematiku školství v první republice s důrazem na jeho specifickou část – menšinové školství. Následující pátá kapitola je zaměřena na konkrétní menšinové školy v politickém okrese Ústí nad Labem. Vedle seznámení s vývojem tohoto okresu se dále věnuji tématu zřizování těchto škol, učitelům, kteří na školách vyučovali, vyučování a žákům. Knihu pak zakončuji kapitolou, ve které sleduji vztah těchto škol s obcemi, v nichž školy fungovaly. V závěrečné kapitole poté propojuji poznatky o školách z ústeckého okresu s širším celospolečenským vývojem a naznačuji možnosti dalšího výzkumu i jeho úskalí, čímž celou knihu uzavírám.